

Max Havelaar Toesprakentoernooi – Redeneren als een detective, argumenteren als een redenaar

Alex Reuneker – universitair docent Taalbeheersing en Digital Humanities Universiteit Leiden

Niet elke ‘als... dan’ is hetzelfde. We gebruiken als-zinnen om consequenties te schetsen van keuzes, zoals een politicus doet in ‘als we de CO2-uitstoot niet reduceren, dan is het over tien jaar nóg warmer dan nu’, of juist om terug te redeneren van gevolg naar oorzaak, zoals een detective een aanwijzing gebruikt: ‘als de voetafdruk van een schoen in maat 44 is, heeft de butler het gedaan.’ Ook Max Havelaar bedient zich in zijn beroemde ‘Toespraak tot de Hoofden van Lebak’ van het argumentatieve potentieel van als:

Maar als er soms onder ons mochten zyn, die hun plicht verwaarloozen voor gewin, die het recht verkoopen voor geld, of die den buffel van den arme nemen, en de vruchten die behooren aan wie honger hebben ... wie zal ze straffen?

Havelaar roept hier een zogenaamde ‘hypothetische’ situatie op. Hij zegt niet dat er toehoorders zijn die zich misdragen, maar hij wekt heel sterk die suggestie en vraagt dan retorisch ‘wie zal ze straffen?’ Met als kun je redeneren en argumenteren; je kunt het ogenschijnlijk simpele woordje strategisch inzetten om een ander te overtuigen van een mogelijke oorzaak, om een schuldige aan te wijzen, of om de onwenselijke gevolgen te schetsen van het beleid van de tegenpartij. Hoe kun jij ‘als’ zelf strategisch inzetten in je eigen toespraak om je publiek te overtuigen? In deze workshop gaan we daarmee aan de slag en leren we van politici, detectives en natuurlijk Max Havelaar.